

Remissynpunkter angående bildande av naturreservat

Årike Fyris i Uppsala kommun (ID SLU.ua.2018-2.6-719)

Generella synpunkter

Centrum för naturvägledning (CNV) vid institutionen för stad och land (SOL) vid SLU stödjer generellt förslaget om bildandet av detta naturreservat, liksom att förslaget innebär ökad tillgänglighet för allmänheten. Det blir en allt viktigare fråga för Uppsala som stad att säkerställa detta område som ett värdefullt och välutnyttjat stycke natur nära staden. Kommunens ambitioner att utveckla staden samtidigt som närnaturen skyddas och tillgängliggörs uttrycks bland annat av kommunalrådet Maria Gardfjell i UNT 180207: <http://www.unt.se/asikt/debatt/naturvard-i-linns-anda-4892650.aspx>. I det fortsatta arbetet är det bra att inspireras av de framgångsrika satsningar som gjorts på närnaturen i Kristianstad (<http://www.vattenriket.kristianstad.se/index.php>) och Örebro (<http://www.orebro.se/kultur--fritid/natur--parker/natur---kulturreservat/oset--rynningeviken.html>).

CNV hoppas och tror att SLU i och med reservatsbildningen framgent och på många plan kommer öka sitt engagemang och sin närvaro i området. Redan idag är området värdefullt för såväl forskning och undervisning för såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga discipliner. Områdets läge och mångformighet gör det inte minst intressant för institutionen för stad och land, med landskapsarkitektur, miljökommunikation, naturvägledning och landsbygdsutveckling på agendan. Årike Fyris har stor potential för utvecklingsprojekt i samverkan mellan stadens universitet, naturvårdsmyndigheter och andra intressenter. Tanken som framförs i förslaget till skötselplan om åriket som ett landskapslaboratorium för naturvård, undervisning, kommunikation med mera är mycket lovvärd. Vi har tagit del av och stödjer förslaget från institutionen för ekologi att använda åriket som en portal för att synliggöra SLU och stärka universitetets profil som miljöengagerat universitet. Vi ansluter oss också till ekologernas idé att anlägga någon form av informationscentral nära Kungsängen och Vindbron.

På sikt är det en fullt möjlig ambition att anlägga ett naturum. För att använda detta varumärke, som ägs av Naturvårdsverket, ställs ganska höga krav (se <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Friluftsliv/Naturum-stod-och-riktlinjer/>), men vi påminner om att naturum finns idag i Kristianstads vattenrike och är nära förverkligande också vid Oset i Örebro.

CNV anser att naturpedagogik, undervisning och naturvägledning har för undanskymd plats i reservatsförslaget. I skötselplanen sidan 11 finns en ganska bra beskrivning av forskning och undervisning i området, men motsvarande saknas nästan helt i beslutsförslaget. Med tanke på att forskning och undervisning nämns redan i första syftesraden (s 2 i beslutsförslaget, s 4 skötselplanen) bör detta återspeglas även i punktlistan om hur syftet ska uppnås (s 2-3 beslutsförslaget, s 4 skötselplanen) och i beskrivningen av naturreservatet (s 9-11 beslutsförslaget) – i det sistnämnda helst som ett eget avsnitt: det är inte att betrakta som ett delområde inom friluftsliv. I beskrivningen

av reservatet står det under rubriken Jordbrukslandskapet (s 10 beslutsförslaget) om pedagogiska värden för forskning och undervisning samt att ett stadsnära jordbruk är viktigt för förståelsen för sambandet mellan stad och land med mera. Dessa skrivningar (som gärna även kunde finnas med när det gäller kulturhistoriska värden och förståelsen för stadens utveckling) motiverar än mer ett särskilt avsnitt i beskrivningen om forskning, undervisning och naturvägledning. Reservatets syften skulle också återspeglas bättre om forskning, undervisning och naturvägledning togs upp dels i det inledande stycket om skötselplanen (s 6 i denna), dels som ett prioriterat bevarandevärde på s 12 i skötselplanen. Slutligen bör värdet för vetenskap och pedagogik tas upp även i kommunens bedömning s 13 i beslutsförslaget.

När det gäller framtida åtgärder för friluftsliv och rekreation, s 25 skötselplanen, lämnas ganska stor öppenhet för prioriteringar framöver. Det är bra med viss handlingsfrihet, men vi anser att man kunde förstärka ambitionen genom att i skötselplanen skriva in att en plan för naturvägledning ska göras inom en viss tidsperiod. Vidare saknas även här skrivningar om åtgärder för undervisning och pedagogisk verksamhet, trots att det sistnämnda finns med i bevarandemålet på s 24 skötselplanen.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning av besöksmönster och användning av området, inklusive uppsalabornas attityder till reservatet, är rimligen intressant i den fortsatta förvaltningen och utvecklingen av åriket. Att ta fram en plan för detta bör skrivas in i avsnittet om uppföljning s 32 skötselplanen. I sammanhanget anser vi också att förbudet att utan tillstånd anordna arrangemang med över 300 deltagare (s 4 beslutsförslaget) bör kompletteras med en anmälningsplikt för arrangemang med över 100 deltagare, för att förbättra tillsynen och möjligheterna till uppföljning.

Specifika synpunkter

Årikets värde för stadens ekosystemtjänster kan gärna tas upp på fler ställen, nu finns det endast med när det gäller jordbruksmarken (s 10 beslutsförslaget).

Det är positivt att skogarna i området undantas från virkesproduktion, så att natur- och friluftsvärden kan gynnas. Även här (s 10) kan gärna tilläggas pedagogiska värden.

Möjligheten att gynna fågellivet i jordbruksmarken med olika insatser, som tas upp på s 9 i skötselplanen, bör ges en något starkare skrivning vad gäller skötselåtgärder (s 17) – ändra gärna från "åtgärder får göras..." till "åtgärder bör göras...".

Se över så att skrivningar i beslut och skötselplan som berör samma saker harmonierar i alla led. Exempelvis nämns naturstigen för barn i Lilla Djurgårdsskogen i beslutsförslaget, men inte i skötselplanen. En korrekturläsning behövs också – exempelvis stämmer stavningen av "lärjungar" i skötselplanen (s 11) men inte i beslutsförslaget (s 10).

Centrum för naturvägledning

Eva Sandberg, föreståndare

Anders Arnell, projektledare